TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 9. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes valstspiederīgais, kurš dzīvo dalībvalstī – LES 9. pants – LESD 20. un 22. pants – Tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī – LES 50. pants – Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas – Sekas, ko rada dalībvalsts izstāšanās no Savienības – Svītrošana no vēlētāju saraksta dzīvesvietas dalībvalstī – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 39. un 40. pants – Lēmuma (ES) 2020/135 spēkā esamība

Lietā C-673/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *tribunal judiciaire d'Auch* (Francija) iesniedza ar 2020. gada 17. novembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 9. decembrī, tiesvedībā

EP

pret

Préfet du Gers,

***Institut national de la statistique et des études économiques* (*INSEE*),**

piedaloties

Maire de Thoux,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], S. Rodins [*S. Rodin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] (referents), I. Ziemele un J. Pasers [*J. Passer*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], P. Dž. Švīrebs [*P. G. Xuereb*], N. Pisarra [*N. Piçarra*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*], N. Vāls [*N. Wahl*] un D. Gracijs [*D. Gratsias*],

ģenerāladvokāts: E. M. Kolinss [*A. M. Collins*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

* Tiesvedības valoda – franču.

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– EP vārdā – *J. Fouchet* un *J.-N. Caubet-Hilloutou*, advokāti,

– Francijas valdības vārdā – *A.-L. Desjonquères*, kā arī *D. Dubois* un *T. Stéhelin*, pārstāvji,

– Rumānijas valdības vārdā – *E. Gane* un *A. Wellman*, pārstāves,

– Eiropas Savienības Padomes vārdā – *J. Ciantar*, kā arī *R. Meyer* un *M. Bauer*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *E. Montaguti*, kā arī *H. Krämer*, *C. Giolito* un *A. Spina*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2022. gada 24. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LES 50. panta, LESD 18., 20. un 21. panta, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 39. un 40. panta, Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV 2020, L 29, 7. lpp.), kas pieņemts 2019. gada 17. oktobrī un stājies spēkā 2020. gada 1. februārī (turpmāk tekstā – "Izstāšanās līgums"), 2., 3., 10., 12. un 127. panta interpretāciju, kā arī par šā līguma spēkā esamību.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp Apvienotās Karalistes valstspiederīgo EP, kura kopš 1984. gada dzīvo Francijā, *préfet du Gers* [Žēras prefektu] (Francija) un *Institut national de la statistique et des études économiques* [Valsts statistikas un ekonomisko pētījumu institūtu] (*INSEE*, Francija) par EP svītrošanu no vēlētāju sarakstiem Francijā un atteikumu viņu atkārtoti reģistrēt attiecīgajā īpašajā vēlēšanu sarakstā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

LES un LESD

3 LES 9. pantā ir noteikts:

"[..] Savienības pilsonis ir jebkura persona, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība. Savienības pilsonība papildina valsts pilsonību un neaizstāj to."

4 LES 50. pantā ir paredzēts:

"1. Jebkura dalībvalsts var nolemt izstāties no Savienības saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām.

2. Dalībvalsts, kura nolemj izstāties, par savu nodomu paziņo Eiropadomei. Ievērojot Eiropadomes paustās nostādnes, Savienība risina sarunas un noslēdz līgumu ar šo valsti, nosakot tās izstāšanās kārtību un ņemot vērā tās turpmākās attiecības ar Savienību. Par šo līgumu veic sarunas saskaņā ar [LESD] 218. panta 3. punktu. To noslēdz [Eiropas Savienības] Padome ar kvalificētu balsu vairākumu, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu.

3. Līgumi attiecīgai valstij vairs nav saistoši no dienas, kad stājas spēkā izstāšanās līgums, vai, ja tāds nav noslēgts, divus gadus pēc 2. punktā minētā paziņojuma, ja vien Eiropadome, vienojoties ar attiecīgo dalībvalsti, vienprātīgi nenolemj šo laikposmu pagarināt.

[..]"

5 LESD 18. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Piemērojot Līgumus un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ."

6 Saskaņā ar LESD 20. pantu:

"1. Ar šo ir izveidota Savienības pilsonība. Ikviena persona, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir Savienības pilsonis. Savienības pilsonība papildina, nevis aizstāj valsts pilsonību.

2. Savienības pilsoņiem ir ar Līgumiem piešķirtās tiesības un ar tiem uzliktie pienākumi. Tiem, cita starpā, ir:

[..]

b) tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās un dzīvesvietas dalībvalsts pašvaldību vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā attiecīgās valsts pilsoņiem".

7 LESD 21. panta 1. punktā ir noteikts:

"Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus."

8 LESD 22. pantā ir paredzēts:

"1. Ikvienam Savienības pilsonim, kas dzīvo kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsonis, ir tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās šajā dalībvalstī saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem. [..]

2. [..] ikvienam Savienības pilsonim, kas dzīvo kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsonis, ir tiesības balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās šajā dalībvalstī saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem. [..]"

Harta

9 Hartas 39. panta "Tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās" 1. punktā ir noteikts:

"Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem."

10 Saskaņā ar Hartas 40. pantu "Tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās":

"Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem."

Izstāšanās līgums

11 Izstāšanās līgums Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas vārdā (EAEK) ir apstiprināts ar Padomes Lēmumu (ES) 2020/135 (2020. gada 30. janvāris) (OV 2020, L 29, 1. lpp.).

12 Šā līguma preambulas ceturtajā, sestajā un astotajā rindkopā ir teikts:

"Atgādinot, ka saskaņā ar [LES 50. pantu] saistībā ar [EA] 106.a pantu, un ievērojot šajā līgumā noteikto kārtību, no šā līguma spēkā stāšanās dienas Apvienotajai Karalistei pilnībā pārstāj piemērot Savienības un *Euratom* tiesības,

[..]

Atzīstot, ka ir nepieciešams paredzēt abpusēju aizsardzību Savienības pilsoņiem un Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kā arī viņu attiecīgajiem ģimenes locekļiem, ja viņi ir izmantojuši brīvas pārvietošanās tiesības līdz šajā līgumā noteiktajam datumam, un nodrošināt, ka viņu tiesības saskaņā ar šo līgumu ir īstenojamas un balstās uz nediskriminēšanas principu; atzīstot arī to, ka būtu jāaizsargā tiesības, kas izriet no sociālā nodrošinājuma apdrošināšanas periodiem,

[..]

Ņemot vērā, ka gan Savienības, gan Apvienotās Karalistes interesēs ir noteikt pārejas jeb īstenošanas periodu, kurā – neatkarīgi no visām sekām, ko Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības radīs attiecībā uz Apvienotās Karalistes dalību Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās, jo īpaši no tā, ka šā līguma spēkā stāšanās dienā izbeidzas pilnvaras visiem Savienības iestāžu, struktūru un aģentūru locekļiem, kuri izvirzīti, iecelti vai ievēlēti saistībā ar Apvienotās Karalistes dalību Savienībā, – Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā (un parasti ar tādām pašām sekām kā dalībvalstīs) būtu jāpiemēro Savienības tiesības, ieskaitot starptautiskos nolīgumus, lai novērstu traucējumus periodā, kad tiek risinātas sarunas par līgumu(-iem) par turpmākajām attiecībām."

13 Minētā līguma pirmajā daļā "Kopējie noteikumi" ir ietverts tā 1.–8. pants. Saskaņā ar šā paša līguma 2. panta c)–e) punktu:

"Šajā līgumā piemēro šādas definīcijas:

[..]

c) "Savienības pilsonis" ir ikviena persona, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība;

d) "Apvienotās Karalistes valstspiederīgais" ir Apvienotās Karalistes valstspiederīgais atbilstoši definīcijai, kas sniegta Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes 1982. gada 31. decembra Jaunajā deklarācijā par termina "valstspiederīgais" definīciju, kopā ar Lisabonas līgumu pieņēmušās starpvaldību konferences Nobeiguma aktam pievienoto deklarāciju Nr. 63 [..];

e) "pārejas periods" ir 126. pantā paredzētais pārejas periods."

14 Izstāšanās līguma otro daļu "Pilsoņu tiesības" veido tā 9.–39. pants. Šā līguma 9. panta c) un d) punktā ir noteikts:

"Šajā Daļā, neskarot III sadaļu, piemēro šādas definīcijas:

[..]

c) "uzņēmējvalsts" ir:
   i) Apvienotā Karaliste attiecībā uz Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, ja viņi līdz pārejas perioda beigām izmantoja tiesības uzturēties tur saskaņā ar Savienības tiesībām un turpina uzturēties tur arī pēc tam;
   ii) attiecībā uz Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem un viņu ģimenes locekļiem – dalībvalsts, kurā viņi līdz pārejas perioda beigām izmantoja tiesības uzturēties saskaņā ar Savienības tiesībām un turpina uzturēties tur arī pēc tam;

d) "darba vietas valsts" ir:
   i) attiecībā uz Savienības pilsoņiem – Apvienotā Karaliste, ja viņi līdz pārejas perioda beigām tur veica saimniecisko darbību kā pārrobežu darbinieki un turpina to darīt arī pēc tam;
   ii) attiecībā uz Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem – dalībvalsts, kurā viņi līdz pārejas perioda beigām veica saimniecisko darbību kā pārrobežu darbinieki un turpina to darīt arī pēc tam."

15 Minētā līguma 10. pantā "Darbības joma attiecībā uz personām" ir paredzēts:

"1. Neskarot III sadaļu, šo Daļu piemēro šādām personām:

a) Savienības pilsoņi, kuri līdz pārejas perioda beigām izmantoja tiesības uzturēties Apvienotajā Karalistē saskaņā ar Savienības tiesībām un turpina uzturēties tur arī pēc tam;

b) Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, kuri līdz pārejas perioda beigām izmantoja tiesības uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesībām un turpina uzturēties tur arī pēc tam;

[..]."

16 Izstāšanās līguma 12. pantā "Nediskriminēšana" ir noteikts:

"Ievērojot šīs Daļas darbības jomu un neskarot tajā ietvertos īpašos noteikumus, attiecībā uz šā līguma 10. pantā minētajām personām uzņēmējvalstī un darba vietas valstī ir aizliegta jebkāda diskriminācija valstspiederības dēļ LESD 18. panta pirmās daļas nozīmē."

17 Šā līguma 13.–39. pantā ir ietvertas normas, kurās ir precizēts to tiesību saturs, ko bauda personas, uz kurām attiecas minētā līguma otrā daļa.

18 Šā paša līguma 126. pantā "Pārejas periods" ir noteikts:

"Ir paredzēts pārejas jeb īstenošanas periods, kas sākas šā līguma spēkā stāšanās dienā un beidzas 2020. gada 31. decembrī."

19 Izstāšanās līguma 127. pantā "Pārejas noteikumu darbības joma" ir paredzēts:

"1. Ja vien šajā līgumā nav noteikts citādi, pārejas periodā Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā ir piemērojamas Savienības tiesības.

Tomēr turpmāk uzskaitītie Līgumu un Savienības iestāžu, struktūru, biroju vai aģentūru pieņemtu aktu noteikumi pārejas periodā nav piemērojami ne attiecībā uz Apvienoto Karalisti, ne Apvienotās Karalistes teritorijā:

[..]

b) LES 11. panta 4. punkts, LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunkts, 22. pants un 24. panta pirmā daļa, [Hartas] 39. un 40. pants un uz šo noteikumu pamata pieņemtie akti.

[..]

6. Ja vien šajā līgumā nav noteikts citādi, pārejas periodā ikvienu atsauci uz dalībvalstīm Savienības tiesībās, kas ir piemērojamas saskaņā ar 1. punktu, arī tajās, kas noteiktas, īstenojot un piemērojot minētās Savienības tiesības dalībvalstīs, saprot kā atsauci, kas ietver arī Apvienoto Karalisti."

20 Atbilstoši šī līguma 185. pantam tas stājās spēkā 2020. gada 1. februārī. Turklāt no šā panta ceturtās daļas izriet, ka līguma Otro daļu piemēro, sākot no pārejas perioda beigām.

Francijas tiesību akti

21 1958. gada 4. oktobra Konstitūcijas 88.-3. pantā (redakcijā, kura izriet no 1993. gada 27. jūlija *loi constitutionnelle* Nr. 93-952 (1993. gada 28. jūlija *JORF*, 10600. lpp.) ir noteikts:

"Ar nosacījumu, ka tas notiek savstarpīgi un saskaņā ar [LES] paredzēto kārtību, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās var tikt piešķirtas tikai tiem Savienības pilsoņiem, kas dzīvo Francijā. [..]"

22 *Code électoral, issu de la loi organique n°98-404 du 25 mai 1998 déterminant les conditions d'application de l'article 88-3 de la Constitution relatif à l'exercice par les citoyens de l'Union européenne résidant en France, autres que les ressortissants français, du droit de vote et d'éligibilité aux élections municipales, et portant transposition de la directive 94/80/CE du 19 décembre 1994* [Vēlēšanu kodeksa, kas izriet no 1998. gada 25. maija Konstitutīvā likuma Nr. 98-404, kurā paredzēti nosacījumi Konstitūcijas 88.-3. panta piemērošanai par to, kā Francijā

dzīvojošie Eiropas Savienības pilsoņi, kas nav Francijas pilsoņi, īsteno tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās, un ar kuru tiek transponēta 1994. gada 19. decembra Direktīva 94/80/EK] (1998. gada 26. maija *JORF*, 7975. lpp.) LO 227.-1. pantā ir noteikts:

"Francijā dzīvojošie Eiropas Savienības pilsoņi, kas nav Francijas pilsoņi, var piedalīties pašvaldību padomju vēlēšanās saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Francijas vēlētāji, ievērojot šā panta noteikumus.

Pirmajā daļā minētās personas tiek uzskatītas par Francijā dzīvojošām, ja viņu faktiskā dzīvesvieta ir Francijā vai ja viņi dzīvo tur nepārtraukti.

[..]"

23 Vēlēšanu kodeksa LO 227.-2. pantā ir paredzēts:

"Lai LO 227.-1. pantā minētās personas varētu īstenot savas balsstiesības, viņas reģistrē īpašā vēlēšanu sarakstā pēc viņu pieprasījuma.

Šīs personas var pieteikties reģistrācijai, ja tām ir vēlēšanu tiesības viņu izcelsmes valstī un ja tās atbilst juridiskajiem nosacījumiem, kuri jāizpilda, lai persona varētu būt vēlētājs un reģistrēta vēlēšanu sarakstā Francijā, izņemot nosacījumu būt par Francijas pilsoni."

24 Saskaņā ar Vēlēšanu kodeksa L. 16. panta III punkta 2. apakšpunktu *INSEE* ir atbildīgs par to vēlētāju vārdu svītrošanu no vēlēšanu saraksta, kuri ir miruši vai kuriem vairs nav tiesību balsot.

Strīds pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

25 Apvienotās Karalistes valstspiederīgā EP kopš 1984. gada dzīvo Francijā un ir laulībā ar Francijas pilsoni. Viņa nav lūgusi un nav ieguvusi Francijas pilsonību.

26 Stājoties spēkā Izstāšanās līgumam 2020. gada 1. februārī, EP ar šo datumu tika svītrota no vēlētāju sarakstiem Francijā. Tādējādi viņai nebija ļauts piedalīties pašvaldību vēlēšanās, kas tur notika 2020. gada 15. martā.

27 2020. gada 6. oktobrī EP iesniedza pieteikumu par atkārtotu reģistrāciju īpašā vēlēšanu sarakstā, kurā tiek iekļauti Eiropas Savienības pilsoņi, kas nav Francijas pilsoņi.

28 Ar 2020. gada 7. oktobra lēmumu *Thoux* [Tū] komūnas (Francija) mērs noraidīja šo pieteikumu.

29 2020. gada 9. novembrī EP vērsās iesniedzējtiesā, lai apstrīdētu šo lēmumu.

30 Šajā tiesā EP uzsver, ka viņai vairs nav tiesību balsot un kandidēt vēlēšanās Apvienotajā Karalistē, jo saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesisko regulējumu šīs valsts valstspiederīgais, kurš ir uzturējies ārvalstīs ilgāk par 15 gadiem, vairs nav tiesīgs piedalīties šīs valsts vēlēšanās (turpmāk tekstā – "15 gadu noteikums").

31 Tādējādi EP atrodas tādā situācijā, kas atšķiras no tās, attiecībā uz kuru *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] (Francija) nosprieda, ka Savienības pilsonības zaudēšana nesamērīgi neietekmē attiecīgās personas pilsoniskās un politiskās tiesības, jo šī persona varēja piedalīties referendumā par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Savienības un 2019. gada vispārējās vēlēšanās šajā valstī. EP gadījumā tas tā neesot.

32 EP uzskata, ka LESD 20. pantā noteiktā Savienības pilsoņa statusa zaudēšana nevar būt Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības automātiskas sekas. Viņa papildus norāda, ka šis zaudējums ir pretrunā tiesiskās drošības un samērīguma principiem un rada diskrimināciju starp Savienības pilsoņiem, kā arī viņas pārvietošanās brīvības pārkāpumu.

33 Tū komūnas mērs atgādina, ka piemērojamās valsts tiesību normas nepieļauj EP reģistrāciju vēlētāju sarakstos.

34 Žēras prefekts lūdz prasību noraidīt. Tas it īpaši uzskata, ka Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības 2020. gada 1. februārī rezultātā ir zaudētas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kas notiek Francijā, un līdz ar to arī *INSEE* automātiski svītroja no īpašiem vēlētāju sarakstiem Apvienotās Karalistes valstspiederīgos, piemēram, EP, kuriem nav arī Francijas pilsonības.

35 Iesniedzējtiesa uzsver, ka EP ir pilnībā liegtas tiesības balsot, jo 15 gadu noteikuma dēļ viņa nevar piedalīties vēlēšanās Apvienotajā Karalistē un saskaņā ar Izstāšanās līguma 127. panta noteikumiem viņa ir zaudējusi arī tiesības balsot Francijā Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kā arī pašvaldību vēlēšanās.

36 Minētā tiesa uzskata, ka šā līguma normu piemērošana EP nesamērīgi aizskar viņas pamattiesības, proti, tiesības balsot.

37 Šādos apstākļos *tribunal judiciaire d'Auch* [Ošas tiesa] (Francija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [LES] 50. pants un Izstāšanās līgums ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem atņem Eiropas Savienības pilsonību Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas laikposma beigām ir īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un dzīvesvietas izvēli citas dalībvalsts teritorijā, tostarp tiem, kuri ir uzturējušies citas dalībvalsts teritorijā jau ilgāk par piecpadsmit gadiem, un kuriem piemēro [Apvienotās Karalistes] tā saukto [15 gadu noteikumu], tādējādi liedzot tiem jebkāda veida vēlēšanu tiesības?

2) Apstiprinošas atbildes gadījumā, vai var uzskatīt, ka Līguma par izstāšanos 2., 3., 10., 12. un 127. panta, tā preambulas 6. punkta un [LESD] 18., 20. un 21. panta kopsakarā veikta interpretācija ļauj šiem [Apvienotās Karalistes] pavalstniekiem bez izņēmuma saglabāt tiesības uz Eiropas Savienības pilsonību, kuras tiem bija pirms viņu valsts izstāšanās no Eiropas Savienības?

3) Noraidošas atbildes uz otro jautājumu gadījumā, vai Līgums par izstāšanos daļēji nav atzīstams par spēkā neesošu, ciktāl tas ir pretrunā principiem, kas veido Eiropas Savienības identitāti, it īpaši [LESD] 18., 20. un 21. pantam, bet arī [Hartas] 39. un 40. pantam, un vai tas nav pretrunā samērīguma principam, ciktāl tajā nav paredzēta nekāda veida noteikumi, kas ļautu saglabāt šīs tiesības?

4) Katrā ziņā, vai Līguma par izstāšanos 127. panta 1. punkta b) apakšpunkts nav daļēji spēkā neesošs, ciktāl tas ir pretrunā ne tikai [LESD] 18., 20. un 21. pantam, bet arī [Hartas] 39. un 40. pantam, ciktāl ar to Eiropas Savienības pilsoņiem, kuri ir īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un dzīvesvietas izvēli Apvienotajā Karalistē, tiek atņemtas tiesības vēlēt un tikt ievēlētiem šīs valsts pašvaldību vēlēšanās, un ja Vispārējā tiesa un Tiesa šīs tiesību normas interpretē tāpat kā Francijas *Conseil d'Etat* [Valsts padome], vai šis pārkāpums neattiecas arī

uz tiem Apvienotās Karalistes pavalstniekiem, kuri ir īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un dzīvesvietas izvēli citas dalībvalsts teritorijā jau ilgāk par 15 gadiem un kuriem piemēro Lielbritānijas tā saukto [15 gadu noteikumu], tādējādi liedzot tiem jebkāda veida vēlēšanu tiesības?"

Par pieteikumu mutvārdu procesa atkārtotai sākšanai

38 Ar dokumentu, kurš Tiesas kancelejā iesniegts 2022. gada 15. aprīlī, EP saskaņā ar Tiesas Reglamenta 83. pantu lūdza atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu.

39 Sava lūguma pamatojumam EP norādīja, ka *Conseil d'État* [Valsts padome] (Francija) 2022. gada 22. martā, negaidot Tiesas spriedumu pamatlietā, ir pasludinājusi spriedumu ar pamatlietu salīdzināmā lietā un ir lēmusi par Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības sekām attiecībā uz Francijā dzīvojošo Apvienotās Karalistes valstspiederīgo statusu no Savienības pilsonību reglamentējošo noteikumu skatupunkta. Viņa arī norādīja, ka nepiekrīt 2022. gada 24. februārī sniegtajiem ģenerāladvokāta secinājumiem, kuros turklāt arī neesot atbildēts uz vairākiem viņas argumentiem.

40 Šajā ziņā jāatgādina, pirmkārt, ka Eiropas Savienības Tiesas statūtos un Reglamentā šo statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām nav paredzēta iespēja iesniegt apsvērumus, lai atbildētu uz ģenerāladvokāta sniegtajiem secinājumiem (spriedums, 2021. gada 16. novembris, *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c., no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931, 30. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

41 Otrkārt, saskaņā ar LESD 252. panta otro daļu ģenerāladvokāts, ievērojot pilnīgu objektivitāti un neatkarību, atklātā tiesas sēdē sniedz pamatotus secinājumus lietās, kurās saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtiem ir vajadzīga ģenerāladvokāta piedalīšanās. Runa tātad nav par atzinumu, kas adresēts tiesnešiem vai lietas dalībniekiem, kurus sniegusi ārpus Tiesas esoša iestāde, bet gan par individuālu, pamatotu un publiski izteiktu viedokli, ko pauž pašas iestādes loceklis. Ņemot vērā šos apstākļus, lietas dalībnieki ģenerāladvokāta secinājumus nevar apspriest debatēs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 21. punkts). Turklāt Tiesai nav saistoši nedz ģenerāladvokāta secinājumi, nedz šo secinājumu pamatojums. Tādēļ viena lietas dalībnieka nepiekrišana ģenerāladvokāta secinājumiem, lai kādi arī būtu viņa šajos secinājumos aplūkotie jautājumi, pati par sevi nevar būt mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu pamatojošs iemesls (spriedums, 2021. gada 16. novembris, *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c., no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

42 Ņemot to vērā, Tiesa saskaņā ar Reglamenta 83. pantu jebkurā laikā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas var izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu, it īpaši, ja tā uzskata, ka tā nav pietiekami informēta, vai ja kāds lietas dalībnieks pēc šīs daļas beigām ir norādījis uz jaunu faktu, kas var izšķiroši ietekmēt Tiesas nolēmumu, vai arī, ja lieta ir jāizlemj, pamatojoties uz argumentu, kuru lietas dalībnieki nav apsprieduši.

43 Šajā lietā Tiesa pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas tomēr uzskata, ka tās rīcībā ir visi nepieciešamie pierādījumi, lai lemtu par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tā turklāt arī norāda, ka pierādījumi, ko EP iesniedza, lai pamatotu savu pieteikumu par procesa mutvārdu daļas atsākšanu, tostarp minētais valsts nolēmums, nav jauni fakti, kas varētu ietekmēt nolēmumu, kas tai tādējādi ir jāpieņem.

44 Šādos apstākļos nav jāizdod rīkojums par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu

45 Ar pirmo un otro jautājumu, kuri ir jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LES 9. un 50. pants, kā arī LESD 20.–22. pants, lasot tos kopsakarā ar Izstāšanās līgumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka kopš Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības 2020. gada 1. februārī šīs valsts valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī, vairs nav ne Savienības pilsoņa statusa, ne, konkrēti, saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 22. pantu tiesību balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī, tostarp gadījumos, kad, pamatojoties uz viņu valstspiederības valsts tiesību aktiem, viņiem ir arī atņemtas tiesības balsot šīs valsts rīkotajās vēlēšanās.

46 Šajā saistībā, pirmām kārtām, jāuzsver, ka Savienības pilsonības priekšnoteikums ir tāds, ka personai ir jābūt dalībvalsts pilsonībai.

47 Proti, saskaņā ar LES 9. pantu un LESD 20. panta 1. punktu Savienības pilsoņiem ir jābūt kādas dalībvalsts pilsoņiem. No šīm normām turklāt arī izriet, ka Savienības pilsonība papildina valsts pilsonību un neaizstāj to.

48 Ar LES 9. pantu un LESD 20. pantu Līgumu autori tādējādi ir izveidojuši neatdalāmu un ekskluzīvu saikni starp dalībvalsts pilsonību un Savienības pilsoņa statusa iegūšanu un arī saglabāšanu.

49 Tieši no šāda viedokļa Tiesa ir nospriedusi, ka ar LESD 20. pantu ikvienai personai, kurai ir dalībvalsts pilsonība, tiek piešķirts Savienības pilsoņa statuss, kas saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir paredzēts kā dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss (spriedums, 2022. gada 18. janvāris, *Wiener Landesregierung* (Naturalizācijas apliecinājuma atcelšana), C-118/20, EU:C:2022:34, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

50 LESD 20. panta 2. punktā, kā arī 21. un 22. pantā Savienības pilsoņa statuss ir sasaistīts ar virkni tiesību. Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim it īpaši nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot LESD noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai noteiktos pasākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 8. maijs, *K. A.* u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

51 Konkrēti runājot par Savienības pilsoņiem, kas uzturas dalībvalstī, kuras valstspiederīgie viņi nav, šīs tiesības saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 22. pantu ietver tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās viņu dzīvesvietas dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs dalībvalsts pilsoņiem. Šīs tiesības ir atzītas arī Hartas 40. pantā. Turpretī nevienā no šīm normām minētās tiesības nav paredzētas trešo valstu valstspiederīgajiem.

52 Kā ir norādījusi Komisija, apstāklis, ka indivīds laikā, kad viņa valstspiederības valsts bija dalībvalsts, ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties citas dalībvalsts teritorijā, rezultātā neļauj tam saglabāt Savienības pilsoņa statusu un visas LESD paredzētās ar to saistītās tiesības, ja pēc viņa izcelsmes valsts izstāšanās no Savienības viņam vairs nav dalībvalsts pilsonības.

53 Otrām kārtām, runājot par to, kādas ir Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības sekas attiecībā uz tās valstspiederīgajiem, jāatzīmē, ka LES 50. panta 1. punktā ir paredzēts, ka jebkura dalībvalsts var nolemt izstāties no Savienības saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām. No tā izriet, ka dalībvalstij nav jāpieņem savs lēmums, apspriežoties ar citām dalībvalstīm vai, vēl jo mazāk, Savienības iestādēm. Lēmums par izstāšanos ietilpst vienīgi šīs dalībvalsts gribā saskaņā ar tās konstitucionālajiem prasībām un tādējādi ir atkarīgs vienīgi no tās suverēnās izvēles (spriedums, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 50. punkts).

54 Kā Tiesa ir atgādinājusi, LES 50. panta 2. un 3. punktā ir paredzēta izstāšanās gadījumā īstenojamā procedūra, kura ietver, pirmām kārtām, paziņojumu Eiropadomei par nodomu izstāties, otrām kārtām, sarunas par līgumu un līguma, kurā ir noteikta izstāšanās kārtība, ņemot vērā nākotnes attiecības starp attiecīgo valsti un Savienību, noslēgšanu un, trešām kārtām, pašu izstāšanos no Savienības šī līguma spēkā stāšanās dienā vai, ja tāds nav noslēgts, divu gadu laikā pēc paziņojuma Eiropadomei, izņemot, ja pēdējā minētā, vienojoties ar attiecīgo dalībvalsti, vienbalsīgi nolemj pagarināt šo termiņu (spriedums, 2021. gada 16. novembris, *Governor of Cloverhill Prison* u.c., C-479/21 PPU, EU:C:2021:929, 48. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

55 Tātad saskaņā ar LES 50. panta 3. punktu Apvienotajai Karalistei, sākot ar Izstāšanās līguma spēkā stāšanās dienu 2020. gada 1. februārī, Līgumi vairs nav piemērojami – līdz ar to šī valsts no šā datuma vairs nav dalībvalsts (šajā ziņā skat. rīkojumu, 2021. gada 16. jūnijs, *Sharpston*/Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji, C-685/20 P, EU:C:2021:485, 53. punkts).

56 Tādējādi no 2020. gada 1. februāra Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem vairs nav dalībvalsts, bet gan trešās valsts pilsonība.

57 Kā izriet no šā sprieduma 46.–51. punkta, dalībvalsts pilsonība ir obligāts nosacījums, lai persona varētu iegūt un saglabāt Savienības pilsoņa statusu un izmantot visas ar to saistītās tiesības. Dalībvalsts pilsonības zaudēšana tātad nozīmē, ka attiecīgā persona automātiski zaudē Savienības pilsoņa statusu.

58 Šādos apstākļos, tā kā Apvienotās Karalistes valstspiederīgie no 2020. gada 1. februāra ir trešās valsts valstspiederīgie, viņi kopš minētā datuma ir zaudējuši Savienības pilsoņu statusu. Līdz ar to saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 22. pantu viņiem vairs nav tiesību balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī. Šajā saistībā nav nozīmes tam, vai Apvienotās Karalistes valstspiederīgie iepriekš ir izmantojuši savas tiesības uzturēties kādā dalībvalstī.

59 Runājot par iesniedzējtiesas bažām saistībā ar, tās ieskatā, nesamērīgajām sekām, kuras Savienības pilsoņa statusa zaudēšana rada tādai Apvienotās Karalistes valstpiederīgajai kā EP, kurai turklāt, pamatojoties uz 15 gadu noteikumu, ir atņemtas arī balsstiesības Apvienotajā Karalistē, jānorāda, ka, pirmkārt, šā statusa un līdz ar to arī tiesību balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās šā valstspiederīgā dzīvesvietas dalībvalstī zaudēšana – kā ģenerāladvokāts norādīja savu secinājumu 42. punktā – ir vienīgi automātiskas sekas Apvienotās Karalistes suverēni pieņemtam lēmumam izstāties no Savienības saskaņā ar LES 50. panta 1. punktu.

60 Otrkārt, attiecībā uz 15 gadu noteikumu – tā ir izvēle, kura ir izdarīta šīs bijušās dalībvalsts, tagad trešās valsts, vēlēšanu jomas tiesiskajā regulējumā.

61 Šādos apstākļos nedz dalībvalstu kompetentajām iestādēm, nedz to tiesām nav pienākuma veikt individuālu pārbaudi no samērīguma principa viedokļa par sekām, kuras Savienības pilsoņa statusa zaudēšanas rada attiecīgajai personai.

62 Šajā saistībā jāuzsver, ka šā statusa, kā arī tiesību balsot un kandidēt vēlēšanās, kas tiek rīkotas attiecīgās personas dzīvesvietas dalībvalstī, zaudēšana ir automātiskas sekas, kuras izriet no bijušās dalībvalsts saskaņā ar LES 50. panta 1. punktu suverēni pieņemta lēmuma izstāties no Savienības un tādējādi kļūt par trešo valsti. Lietas, kurās Tiesa ir noteikusi pienākumu individuāli pārbaudīt Savienības pilsonības zaudēšanas seku samērīgumu, attiecās uz konkrētām no Savienības tiesībām izrietošām situācijām, kad dalībvalsts personām pilsonību bija atņēmusi, piemērojot šīs dalībvalsts normatīvu aktu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. marts, *Tjebbes* u.c., C-221/17, EU:C:2019:189, 48. punkts) vai šīs dalībvalsts kompetento iestāžu pieņemtu individuālu lēmumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 2. marts, *Rottmann*, C-135/08, EU:C:2010:104, 42. punkts, un 2022. gada 18. janvāris, *Wiener Landesregierung* (Naturalizācijas garantijas atsaukšana), C-118/20, EU:C:2022:34, 74. punkts). Tātad tādā situācijā kā pamatlietā nevar pārņemt no šiem dažādajiem spriedumiem izrietošo judikatūru.

63 Trešām kārtām, runājot par to, vai ar Izstāšanās līgumu pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības un tātad pēc minētā līguma stāšanās spēkā 2020. gada 1. februārī Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši tiesības uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, tiek saglabātas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī – jāuzsver, ka minētajā līgumā nav nekā tāda, kas ļautu konstatēt, ka ar to šādas tiesības šiem valstspiederīgajiem tiek piešķirtas.

64 It īpaši jānorāda, ka saskaņā ar Izstāšanās līguma preambulas ceturto rindkopu, ievērojot šajā līgumā noteikto kārtību, no šā līguma spēkā stāšanās dienas Apvienotajai Karalistei pilnībā pārstāj piemērot Savienības tiesības.

65 Runājot par šo kārtību, kas bija paredzēta, lai nodrošinātu, ka izstāšanās notiek sakārtotā veidā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 56. punkts), Izstāšanās līgumā ir nošķirti divi laikposmi.

66 Pirmkārt, saskaņā ar Izstāšanās līguma 2. panta e) punktu, lasot to kopsakarā ar tā 126. pantu, šajā līgumā ir paredzēts pārejas periods no 2020. gada 1. februāra līdz 31. decembrim.

67 Šajā saistībā šā līguma 127. panta 1. punktā ir noteikts princips – kas minēts arī tā preambulas astotajā rindkopā –, ka pārejas periodā Apvienotajā Karalistē un šīs valsts teritorijā joprojām ir piemērojamas Savienības tiesības. Taču, atkāpjoties no šā principa, ar minētā līguma 127. panta 1. punkta b) apakšpunktu ir skaidri izslēgts, ka Apvienotajā Karalistē un tās teritorijā tiek piemērots LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunkts un 22. pants, kā arī Hartas 39. un 40. pants, proti, Savienības primāro tiesību normas, kas attiecas uz Savienības pilsoņu tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī.

68 Protams, kā to norāda EP, saskaņā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punkta b) apakšpunktu šis izņēmums attiecas uz Apvienoto Karalisti un šīs valsts teritoriju, kā tā ir definēta šā līguma 3. panta 1. punktā par tā teritoriālo piemērošanas jomu – bez skaidras norādes uz šīs valsts valstspiederīgajiem. Tomēr jāatzīst, ka izslēgti ir arī Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesību aktiem.

69 Proti, Izstāšanās līguma 127. panta 1. punkts ir jālasa kopsakarā ar tā 127. panta 6. punktu.

70 No pēdējās minētās normas izriet, ka, dalībvalstīm īstenojot un piemērojot Savienības tiesību normas, kas nav piemērojamas saskaņā ar šā līguma 127. panta 1. punkta b) apakšpunktu, šīs normas ir jāsaprot tā, ka to piemērošanas jomā nav iekļauta Apvienotā Karaliste. Šīs normas ietver LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 22. pantu, kā arī Hartas 39. un 40. pantu, kas attiecas uz tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tāpat kā arī pašvaldību vēlēšanās. Šīs tiesības ir garantētas ikvienam Savienības pilsonim, kas dzīvo dalībvalstī, kura nav viņa pilsonības valsts, jo LESD 20. panta 1. punktā ir precizēts, ka Savienības pilsonis ir "ikviena persona, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība".

71 Līdz ar to dalībvalstīm no 2020. gada 1. februāra vairs nebija pienākuma Apvienotās Karalistes valstspiederīgos pielīdzināt dalībvalstu pilsoņiem LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 22. panta, kā arī Hartas 39. un 40. panta piemērošanas nolūkiem, nedz arī tādējādi piešķirt Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri dzīvo to teritorijā, tiesības, kas ar šīm normām ir atzītas personām, kurām kā dalībvalsts pilsoņiem ir Savienības pilsoņa statuss, proti, balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kā arī pašvaldību vēlēšanās.

72 Katrā ziņā Izstāšanās līguma 127. panta 1. punkta b) apakšpunkta pretēja interpretācija, atbilstoši kurai tas būtu piemērojams tikai Apvienotās Karalistes teritorijai un tādējādi – tikai Savienības pilsoņiem, kuri pārejas periodā uzturējās šajā valstī, radītu asimetriju starp tiesībām, kas ar šo līgumu piešķirtas Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem un Savienības pilsoņiem. Šāda asimetrija būtu pretrunā minētā līguma preambulas sestajā rindkopā izklāstītajam mērķim, proti, nodrošināt abpusēju aizsardzību Savienības pilsoņiem un Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši attiecīgās brīvas pārvietošanās tiesības.

73 Otrkārt, runājot par laikposmu, kas sākās pārejas perioda beigās 2021. gada 1. janvārī, Izstāšanās līguma otrajā daļā ir paredzēti noteikumi, kuru mērķis ir uz savstarpīguma un vienlīdzības pamata aizsargāt to šā līguma 10. panta a) un b) punktā attiecīgi minēto Savienības pilsoņu un Apvienotās Karalistes valstspiederīgo stāvokli, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības brīvi pārvietoties.

74 Šie noteikumi, kurus saskaņā ar minētā līguma 185. panta ceturto daļu piemēro, sākot no pārejas perioda beigām, kā tas ir atgādināts šā sprieduma 72. punktā, ir paredzēti, lai garantētu iepriekšējā punktā minēto Savienības pilsoņu un Apvienotās Karalistes valstspiederīgo savstarpēju aizsardzību. Minētie noteikumi saskaņā ar Izstāšanās līguma 13.–39. pantā paredzētajām normām ir par tiesībām saistībā ar uzturēšanos, nodarbināto un pašnodarbināto personu tiesībām, profesionālo kvalifikāciju un sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu.

75 Tomēr, tāpat kā ir noteikts šā līguma 127. panta 1. punkta b) apakšpunktā saistībā ar pārejas periodu, tā otrajā daļā konkrēti paredzētās tiesības neietver tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties Savienības dalībvalstī un turpina tur uzturēties arī pēc tam.

76 Šajā kontekstā turklāt arī jāprecizē, ka Izstāšanās līguma 12. pantā paredzētais aizliegums uzņēmējvalstī, kā tā definēta minētā līguma 9. panta c) punktā, un darba vietas valstī, kā tā definēta minētā līguma 9. panta d) punktā, šā līguma 10. pantā minētās personas diskriminēt pilsonības dēļ LESD 18. panta pirmās daļas izpratnē, saskaņā ar šā 12. panta noteikumiem attiecas uz šā paša līguma otro daļu.

77 Taču Izstāšanās līguma 10. panta b) punktā minētās Apvienotās Karalistes valstspiederīgo tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī neietilpst šā līguma otrās daļas piemērošanas jomā. Tādējādi tāda Apvienotās Karalistes valstspiederīgā kā EP, kura pirms pārejas perioda beigām izmantoja savas tiesības uzturēties dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesībām un turpina tur uzturēties pēc tam, nevar pamatoti atsaukties uz šo diskriminācijas aizliegumu, lai pieprasītu tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī, kuras viņai ir atņemtas Apvienotās Karalistes suverēnā lēmuma izstāties no Savienības rezultātā.

78 Turpinot iepriekš minētos apsvērumus, saistībā ar LESD 18. panta 1. punktu ir jāatgādina, ka šo normu nav paredzēts piemērot gadījumā, kad, iespējams, pastāv atšķirīga attieksme pret dalībvalstu un trešo valstu pilsoņiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Ruska Federacija*, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

79 Tāpat arī saistībā ar LESD 21. pantu jāatgādina, ka šā panta 1. punktā ir paredzēts, ka ikvienam Eiropas Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, un tas, kā izriet no LESD 20. panta 1. punkta, ir piemērojams ikvienai personai, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, un tādējādi tas nav piemērojams trešās valsts valstspiederīgajam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Ruska Federacija*, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, 41. punkts).

80 Ciktāl LESD 18. panta pirmā daļa un LESD 21. panta pirmā daļa saskaņā ar Izstāšanās līgumu ir piemērojama pārejas periodā un pēc tā beigām, šīs normas, lai netiktu pārkāpti LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 22. panta noteikumi, Hartas 40. pants un Izstāšanās līguma noteikumi, nevar interpretēt tādējādi, ka ar tām Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri vairs nav dalībvalsts pilsoņi, tiek piešķirtas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās, kas notiek viņu dzīvesvietas dalībvalstī.

81 Tādējādi LESD 18. panta pirmo daļu un LESD 21. panta pirmo daļu nevar interpretēt tādējādi, ka dalībvalstīm ir pienākums pēc 2020. gada 1. februāra arī turpmāk piešķirt Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri uzturas to teritorijā, tādas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās, kādas tās piešķir Savienības pilsoņiem.

82 Šī interpretācija neskar dalībvalstu pilnvaras saskaņā ar to tiesību aktos paredzētiem nosacījumiem piešķirt trešo valstu pilsoņiem, kuri uzturas to teritorijā, tiesības balsot un kandidēt.

83 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo un otro jautājumu ir jāsniedz šāda atbilde: LES 9. un 50. pants un LESD 20.–22. pants, lasot tos kopsakarā ar Izstāšanās līgumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka kopš Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības 2020. gada 1. februārī šīs valsts valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties kādā dalībvalstī, vairs nav nedz Savienības pilsoņa statusa, nedz, konkrētāk, tiesību saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 22. pantu balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī, tostarp gadījumos, kad, pamatojoties uz viņu valstspiederības valsts tiesību aktiem, viņiem ir arī atņemtas tiesības balsot šīs valsts rīkotajās vēlēšanās.

Par trešo un ceturto jautājumu

84 Tā kā trešais un ceturtais jautājums attiecas uz Izstāšanās līguma spēkā esamību, jāatgādina, ka Tiesas kompetencē – gan atcelšanas prasības ietvaros, gan saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – ir izvērtēt, vai Savienības noslēgts starptautiskais nolīgums ir saderīgs ar Līgumiem un ar starptautisko tiesību normām, kas atbilstoši tām Savienībai ir saistoši (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Western Sahara Campaign UK*, C-266/16, EU:C:2018:118, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

85 Gadījumā, ja – kā tas ir šajā lietā – Tiesai tiek iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības noslēgta starptautiska nolīguma spēkā esamību, šis lūgums ir jāsaprot kā tāds, kurš attiecas uz tiesību aktu, ar ko Savienība šādu starptautisku nolīgumu ir noslēgusi. Šī spēkā esamības pārbaude, kas jāveic Tiesai, var attiekties uz šā tiesību akta likumību, ņemot vērā paša attiecīgā starptautiskā nolīguma saturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Western Sahara Campaign UK*, C-266/16, EU:C:2018:118, 50. un 51. punkts).

86 Izstāšanās līguma noslēgšana tika apstiprināta ar Lēmumu 2020/135.

87 Jāatgādina arī – ja prejudiciālie jautājumi, ko valsts tiesa ir uzdevusi savas atbildības ietvaros, attiecas uz Savienības tiesību normas spēkā esamību, Tiesai principā ir jālemj, izņemot, ja, piemēram, nav izpildītas Tiesas Reglamenta 94. pantā izvirzītās prasības par to, ka ir acīmredzams, ka tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības vērtējumam nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, vai ja problēmai ir hipotētisks raksturs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 6. jūnijs, *P. M.* u.c., C-264/18, EU:C:2019:472, 14. un 15. punkts).

88 Tā tas ir šajā lietā, ciktāl iesniedzējtiesa uzdod Tiesai jautājumu par Lēmuma 2020/135 spēkā esamību saistībā ar to, ka ar Izstāšanās līgumu Savienības pilsoņiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties Apvienotajā Karalistē, nav piešķirtas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās šajā valstī, jo šī situācija nav saistīta ar pamatlietā aplūkoto situāciju. Tāpat arī, tā kā Hartas 39. pants attiecas uz tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tam nav nekādas nozīmes, lai atbildētu uz trešo un ceturto jautājumu, jo tie attiecas uz tiesībām balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās.

89 Līdz ar to uz abiem šiem jautājumiem ir jāatbild tikai, ciktāl tie attiecas uz Lēmuma 2020/135 spēkā esamību saistībā ar to, ka ar Izstāšanās līgumu Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī, netiek piešķirtas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī.

90 Šādos apstākļos jāatzīst, ka ar trešo un ceturto jautājumu, kuri ir jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā LES 9. pantu, LESD 18., 20. un 21. pantu, kā arī Hartas 40. pantu un samērīguma principu, Lēmums 2020/135 ir spēkā neesošs, ciktāl Izstāšanās līgumā Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī, nav piešķirtas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas valstī.

91 Šajā ziņā, pirmkārt, attiecībā uz Lēmuma 2020/135 spēkā esamības pārbaudi LES 9. panta, LESD 18., 20.–22. panta, kā arī Hartas 40. panta kontekstā, šā sprieduma 55.–58. punktā ir norādīts, ka pēc Apvienotās Karalistes suverēnā lēmuma izstāties no Savienības, pamatojoties uz LES 50. panta 1. punktu, Līgumi saskaņā ar LES 50. panta 3. punktu Apvienotajai Karalistei pārstāja

būt piemērojami Izstāšanās līguma spēkā stāšanās dienā, proti, 2020. gada 1. februārī; tādējādi kopš šīs dienas tās valstspiederīgajiem vairs nav dalībvalsts, bet gan trešās valsts pilsonība. Tātad no šā datuma viņi vairs nav Savienības pilsoņi.

92 Taču, kā izriet no šā sprieduma 46.–51. punkta, saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu, 22. pantu un Hartas 40. pantu tikai Savienības pilsoņi var izmantot tiesības balsot pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī.

93 Šādos apstākļos nevar uzskatīt, ka Lēmums 2020/135 ir pretrunā LES 9. pantam, LESD 20. un 22. pantam, kā arī Hartas 40. pantam tāpēc, ka ar to apstiprinātais Izstāšanās līgums nepiešķir šīs bijušās dalībvalsts, kas tagad ir trešā valsts, pilsoņiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī.

94 Tas pats attiecas uz LESD 18. un 21. pantu.

95 Runājot par LESD 18. pantu, no šā sprieduma 78.–81. punktā izklāstītajiem apsvērumiem ir redzams, ka atšķirīgā attieksme – kura izriet no Izstāšanās līguma, kas apstiprināts ar šo lēmumu, – pret dalībvalstī dzīvojošiem Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuriem kopš 2020. gada 1. februāra vairs nav tiesību balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī, un pret Savienības pilsoņiem, kuriem šādas tiesības ir, nav diskriminācija pilsonības dēļ LESD 18. panta pirmās daļas izpratnē.

96 Runājot par LESD 21. pantu, atbilstoši šā sprieduma 79.–82. punktā izklāstītajiem apsvērumiem, no Izstāšanās līguma, kas apstiprināts ar šo lēmumu, izrietošā izvēle pēc 2020. gada 1. februāra nesaglabāt kādā dalībvalstī dzīvojošiem Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās šajā dalībvalstī nav šā panta 1. punkta pārkāpums.

97 Līdz ar to nevar atzīt, ka Lēmums 2020/135 ir pretrunā LESD 18. un 21. pantam tāpēc, ka ar to apstiprinātajā Izstāšanās līgumā nav paredzētas tiesības balsot un kandidēt dalībvalstu teritorijā notiekošās pašvaldību vēlēšanās Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri turpina uzturēties šajā teritorijā pēc 2020. gada 1. februāra.

98 Otrkārt – pārbaudot Lēmuma 2020/135 spēkā esamību no samērīguma principa viedokļa – jāuzsver, ka Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nav neviena pierādījuma, kas ļautu uzskatīt, ka Savienība kā Izstāšanās līguma līgumslēdzēja puse būtu pārsniegusi savas rīcības brīvības robežas ārējo attiecību īstenošanā, jo tā nav pieprasījusi, lai šajā līgumā kopumā vai it īpaši tā 127. pantā Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī, tiktu paredzētas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī.

99 Šajā ziņā Savienības iestādēm, veidojot ārējās attiecības, ir plaša politisko lēmumu pieņemšanas brīvība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Swiss International Air Lines*, C-272/15, EU:C:2016:993, 24. punkts). Īstenojot savas prerogatīvas šajā jomā, šīs iestādes var slēgt starptautiskus nolīgumus, pamatojoties tostarp uz savstarpīguma un savstarpēja izdevīguma principu. Tādējādi dalībvalstīm nav pienākuma vienpusēji piešķirt trešo valstu valstspiederīgajiem tādas tiesības kā tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī, kas turklāt saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu, 22. pantu un Hartas 40. pantu ir paredzētas tikai Savienības pilsoņiem.

100 Šādos apstākļos Padomei nevar pārmest, ka tā ar Lēmumu 2020/135 ir apstiprinājusi Izstāšanās līgumu, lai gan šajā līgumā Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem nedz pārejas periodā, nedz pēc tā beigām nav piešķirtas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī.

101 Treškārt – runājot par iesniedzējtiesas norādīto apstākli, ka dažiem Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, piemēram, EP, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesībām, uz 15 gadu noteikuma pamata ir atņemtas tiesības balstot Apvienotajā Karalistē – jānorāda, ka šis apstāklis izriet vienīgi no trešās valsts tiesību normas, nevis no Savienības tiesībām. Tāpēc tas nav būtisks, lai novērtētu Lēmuma 2020/135 spēkā esamību.

102 No tā izriet, ka, izskatot trešo un ceturto jautājumu, nav atklāts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt Lēmuma 2020/135 spēkā esamību.

Par tiesāšanās izdevumiem

103 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) **LES 9. un 50. pants un LESD 20.–22. pants, lasot tos kopsakarā ar Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas, kas pieņemts 2019. gada 17. oktobrī un stājies spēkā 2020. gada 1. februārī, ir jāinterpretē tādējādi, ka kopš Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības 2020. gada 1. februārī šīs valsts valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties kādā dalībvalstī, vairs nav ne Savienības pilsoņa statusa, ne, konkrētāk, tiesību saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 22. pantu balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī, tostarp gadījumos, kad, pamatojoties uz viņu valstspiederības valsts tiesību aktiem, viņiem ir atņemtas arī tiesības balsot šīs valsts rīkotajās vēlēšanās.**

2) **Izskatot trešo un ceturto jautājumu, nav atklāts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt Padomes Lēmuma (ES) 2020/135 (2020. gada 30. janvāris) par to, lai noslēgtu Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas, spēkā esamību.**

[Paraksti]